

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

РОЗ'ЯСНЕННЯ

24.02, 2021

№ 3

Щодо механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»

Відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» до повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції належить надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги, зокрема, з питань застосування положень цього Закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів.

Ці Роз'яснення відображають позицію Національного агентства з питань запобігання корупції з метою забезпечення однакового застосування положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону та не створюють правових норм.

У цих Роз'ясненнях вживаються такі скорочення:

Закон – Закон України «Про запобігання корупції»;

Національне агентство – Національне агентство з питань запобігання корупції;

повідомлення – повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

уповноважений підрозділ – уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції, а також особи, відповідальні за реалізацію антикорупційної програми;

установа – спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції, державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, юридична особа публічного права та юридична особа, зазначена у ч. 2 ст. 62 Закону.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі.

1. Загальні положення щодо впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення

Корупція впливає на всі сфери суспільного життя і зачіпає інтереси усіх громадян. Ефективна боротьба з корупцією можлива тоді, коли кожен громадянин обізнаний із своїми можливостями викривати корупцію, впевнений у належному захисті його прав від можливих заходів негативного впливу, а у суспільстві сформована повага до викривачів корупції як відповідальних громадян.

Одним із способів досягнення таких результатів є запровадження усіма установами механізмів заохочення та формування культури повідомлення.

Правову основу формування та функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення складають Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (ст. 33), Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ст. 22), Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ст. 9), Закон.

Держава заохочує викривачів¹ та сприяє їм у повідомленні про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону (ч. 1 ст. 53¹ Закону).

Порядок реалізації цієї норми визначений у п. 1 ч. 2 ст. 53¹ Закону, згідно з яким установа забезпечує викривачам умови для здійснення повідомлення шляхом впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення.

Механізми заохочення та формування культури повідомлення – це сукупність закріплених у локальних нормативних актах засобів, за допомогою яких в установі формується уявлення про належне повідомлення про корупцію, повага до викривачів, а працівники заохочуються до повідомлення про корупцію.

Таким чином, механізми заохочення повідомлення реалізуються через комплекс таких засобів:

- затвердження локальних нормативних актів, які визначають форми заохочення, організаційні засади функціонування механізму заохочення;
- надання методичної допомоги та консультацій щодо здійснення повідомлення;
- впровадження морального та матеріального заохочення викривачів.

Механізми формування культури реалізуються через комплекс таких засобів:

- затвердження локальних нормативних актів щодо етичної поведінки в установі, зокрема формування поваги до викривачів як відповідальних громадян;
- проведення внутрішніх навчань з питань формування культури повідомлення;
- проведення комунікаційної кампанії та систематичне здійснення просвітницьких заходів.

¹ Більш детально правовий статус викривача та порядок розгляду його повідомлень визначено у Роз'ясненнях Національного агентства від 23.06.2020 № 5 «Щодо правового статусу викривача» та від 14.07.2020 № 7 «Щодо особливостей перевірки повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Кожна установа має розробити внутрішній документ, яким визначатимуться механізми заохочення та формування культури повідомлення та порядок їх впровадження, систематично проводити моніторинг його виконання, здійснювати заходи, спрямовані на його реалізацію. Таким документом може бути положення щодо механізмів заохочення викривачів та формування культури повідомлення (*зразок положення наведено у додатку 1 до цих Роз'яснень*).

У такому документі мають бути обов'язково визначені, зокрема, організаційні засади функціонування механізмів заохочення та формування культури повідомлення, права та гарантії захисту викривачів, форми заохочення та формування культури повідомлення, порядок проведення аналізу успішності заохочення та формування культури повідомлення.

Додатково заохоченню та формуванню культури повідомлення можуть сприяти:

- 1) кодекс (стандарт) етичної поведінки працівників установи;
- 2) пам'ятка щодо етичної поведінки в установі (*зразок пам'ятки наведено у додатку 2 до цих Роз'яснень*);
- 3) пам'ятка щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача (*зразок пам'ятки наведено у додатку 3 до цих Роз'яснень*);
- 4) пам'ятка щодо порядку отримання викривачем безоплатної вторинної правової допомоги (*зразок пам'ятки наведено у додатку 4 до цих Роз'яснень*);
- 5) пам'ятка щодо розгляду повідомлень (*зразок пам'ятки наведено у додатку 5 до цих Роз'яснень*);
- 6) пам'ятка щодо каналів повідомлення в установі (*зразок пам'ятки наведено у додатку 6 до цих Роз'яснень*);
- 7) план роботи уповноваженого підрозділу щодо запобігання і виявлення корупції із зазначенням конкретних заходів, строків їх виконання та відповідальних виконавців.

Вказані пам'ятки надаються для ознайомлення при прийнятті на державну службу або службу в органи місцевого самоврядування, на початку проходження служби чи навчання, виконання певної роботи, участі у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності.

2. Організаційні засади функціонування механізмів заохочення повідомлення

Основними правовими гарантіями заохочення до повідомлення є права та гарантії захисту викривачів, закріплені у Законі (п. 13 ч. 1 ст. 11, ст.ст. 53 – 53⁹), законах України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» (п. «д¹» ст. 2) та «Про безоплатну правову допомогу» (ст. 14).

Організаційне забезпечення функціонування механізму заохочення в установі здійснює уповноважений підрозділ шляхом:

- 1) організації ефективної роботи внутрішніх та регулярних каналів повідомлення установи;

2) якісного та своєчасного розгляду повідомлень, що надійшли через внутрішні та регулярні канали;

3) постійної взаємодії з викривачами та інформування їх про стан та результати розгляду повідомлення;

4) надання методичної допомоги, консультацій щодо здійснення повідомлень та захисту викривачів;

5) розміщення на офіційному вебсайті та інформаційних дошках установи інформації про внутрішні та регулярні канали повідомлення.

При наданні методичної допомоги та консультацій щодо здійснення повідомлення важливо звернути увагу викривачів на:

1) захист трудових прав викривача;

2) право викривача на конфіденційність та анонімність;

3) право викривача на отримання інформації;

4) право викривача на винагороду;

5) юридичну відповідальність викривача;

6) інші права та гарантії захисту викривача у відповідній установі.

Уповноваженому підрозділу рекомендується не менше ніж один раз на рік проводити навчальні заходи з працівниками щодо формування культури поваги до викривачів, до яких можуть залучатися представники іноземних спеціалізованих інституцій у сфері захисту викривачів, працівники Національного агентства та інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, експерти, викривачі.

3. Моральне та матеріальне стимулювання викривачів

Система заохочень викривачів може поєднувати застосування до викривачів моральних та матеріальних стимулів.

Моральне стимулювання може здійснюватися шляхом застосування заходів заохочення, передбачених нормами відповідного законодавства², без розкриття у

² Зокрема, можна виокремити такі види заохочення:

відповідно до ст. 146 Кодексу законів про працю України за особливі трудові заслуги працівники представляються у вищі органи до заохочення, до нагородження орденами, медалями, почесними грамотами, нагрудними значками і до присвоєння почесних звань і звання кращого працівника за даною професією;

відповідно до ст. 53 Закону України «Про державну службу» до державних службовців застосовують такі види заохочень: 1) оголошення подяки; 2) нагородження грамотою, почесною грамотою, іншими відомчими відзнаками державного органу; 3) дострокове присвоєння рангу; 4) представлення до нагородження урядовими відзнаками та відзначення урядовою нагородою (вітальний лист, подяка, почесна грамота); 5) представлення до відзначення державними нагородами;

відповідно до ч. 2 ст. 6 Дисциплінарного статуту Національної поліції України до поліцейських можуть застосовуватися такі види заохочень: 1) дострокове зняття дисциплінарного стягнення; 2) занесення на дошку пошани; 3) заохочення грошовою винагородою; 4) заохочення цінним подарунком; 5) надання додаткової оплачуваної відпустки тривалістю до п'яти діб; 6) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України; 7) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України; 8) дострокове присвоєння чергового спеціального звання; 9) присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною штатною посадою; 10) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»; 11) заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя»;

відповідно до п. 15 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України до військовослужбовців застосовуються такі заохочення: а) схвалення; б) подяка; в) додаткове звільнення з розташування військової частини або корабля на

внутрішньому документі (наказі) про застосування заходу заохочення дійсних підстав заохочення, за винятком випадків, коли викривач надав письмову згоду на розкриття інформації про його особу.

Моральне заохочення ґрунтується на особистій заінтересованості викривача у визнанні його ролі у викритті корупції. Вже сам факт заохочення сприймається викривачем як висока оцінка його вчинку та заслуг у цьому колективі.

Матеріальне заохочення може здійснюватися шляхом виплати премій, інших передбачених трудовим законодавством чи колективним договором виплат (*нагородження цінним подарунком, надання кредиту на купівлю чи будівництво житла, придбання речей, надання путівок в санаторії, будинки відпочинку тощо*).

Кожна установа в межах чинного законодавства та фонду оплати праці розробляє свій механізм матеріального заохочення.

Крім того, матеріальне стимулювання можливе за дотримання таких умов:

1) повідомлення про корупцію було скеровано потенційним викривачем добровільно. Термін «добровільно» означає те, що особа прийняла рішення без впливу зовнішніх факторів, таких як: проведення стосовно працівника службової перевірки чи службового розслідування; отримання заявником запиту щодо обставин, пов'язаних з фактами, що викладені у повідомленні; зобов'язання заявника повідомити про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення в межах своїх посадових обов'язків;

2) виплата заохочення не спричинить розкриття особи викривача.

Перелік можливих заохочень для викривачів може бути розширений та деталізований установою на власний розсуд у межах чинного законодавства.

4. Організаційні засади функціонування механізмів формування культури повідомлення

Першочерговим є формування у працівників переконання, що корупція є суспільно шкідливим явищем, прояви корупції гальмують розвиток економіки, суспільних інституцій, а від попередження/виявлення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень виграють усі.

Гарантіями формування культури повідомлення у викривачів є визначення внутрішніх процедур і механізмів прийняття та розгляду повідомлень, перевірки та належного реагування на такі повідомлення.

Результатами формування культури повідомлення має стати запровадження в установі нульової толерантності до корупції, чіткого розуміння сутності корупції, типових форм корупційних проявів та корупційних ситуацій, що можуть виникати у повсякденній роботі, формування у працівників знань щодо принципів і

берег поза чергою (для військовослужбовців строкової військової служби та курсантів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти); г) повідомлення батькам або колективу за місцем роботи чи навчання військовослужбовця до призову (вступу) на військову службу про зразкове виконання ним військового обов'язку та отримані заохочення; г) додаткова відпустка строком до 5 діб (для військовослужбовців строкової військової служби); д) грамота; е) цінний подарунок; е) грошова премія; ж) занесення прізвища військовослужбовця до Книги пошани військової частини (корабля); з) дострокове присвоєння чергового військового звання; и) почесні нагрудні знаки; і) відомчі заохочувальні відзнаки.

механізмів запобігання корупції, вмінь та навичок застосування цих знань на практиці, повідомлення працівниками про всі можливі факти корупційних проявів, повага до викривачів як вартових добродетностей.

При використанні таких механізмів формування культури повідомлення як проведення внутрішніх навчань, комунікаційних кампаній, просвітницьких заходів важливо звертати увагу викривачів на:

- 1) вимоги до повідомлень;
- 2) способи та шляхи повідомлення викривачем про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;
- 3) порядок здійснення перевірки за повідомленням викривача;
- 4) визначення та ознаки викривача.

Таке поширення інформації про вимоги до повідомлень, порядку їх розгляду, правовий статус та гарантії захисту викривача є механізмом формування культури повідомлення.

Для формування культури повідомлення установа щорічно оприлюднює звіт, у якому зазначається кількість повідомлень, що надійшли від викривачів, та як ці повідомлення сприяли запобіганню та виявленню корупції в установі.

Також установа може проводити аналіз успішності функціонування механізмів заохочення та формування культури повідомлення.

Проведення такого аналізу забезпечується уповноваженим підрозділом, його результати доповідаються керівнику установи та можуть бути розміщені на внутрішньому сайті установи.

При проведенні аналізу успішності заохочення та формування культури повідомлення необхідно застосовувати такі індикатори:

- 1) кількість просвітницьких заходів, спрямованих на формування поваги до викривачів;
- 2) кількість працівників, що пройшли навчання;
- 3) кількість методичних та просвітницьких матеріалів;
- 4) кількість звернень щодо порушення прав викривачів через здійснене повідомлення;
- 5) кількість повідомлень від викривачів;
- 6) кількість та види застосованих заохочень тощо.

**Голова
Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ

ПОЛОЖЕННЯ

щодо впровадження установою механізмів заохочення викривачів та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено з метою впровадження установою механізмів заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

2. Установа заохочує викривачів та сприяє їм у повідомленні про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

3. Це Положення поширюється на всіх працівників установи.

4. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

- 1) Закон – Закон України «Про запобігання корупції»;
- 2) корупційні правопорушення – корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції»;
- 3) механізми заохочення та формування культури повідомлення – механізми заохочення та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;
- 4) повідомлення – повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».
- 5) працівники установи:
 - 5.1) керівник установи;
 - 5.2) особи, які перебувають у трудових відносинах з установою, проходять у ній службу чи навчання;
 - 5.3) особи, які взаємодіють з установою під час здійснення професійної, господарської, громадської, наукової діяльності;
 - 5.3) особи, які беруть з участь у передбачених законодавством процедурах,

які є обов'язковими для початку діяльності в установі;

5.4) особи, які входять до складу Громадської ради при установі (у разі її наявності);

6) уповноважений підрозділ (уповноважена особа) – уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції;

7) установа – спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції, державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, юридична особа публічного права та юридична особа, зазначена у ч. 2 ст. 62 Закону.

5. Це Положення відповідно до Закону регламентує:

- 1) мету заохочення та формування культури повідомлення;
- 2) правову основу механізмів заохочення та формування культури повідомлення;
- 3) форми заохочення та формування культури повідомлення;
- 4) організаційні засади щодо функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення;
- 5) права та гарантії захисту працівників установи як викривачів;
- 6) проведення аналізу та самооцінки успішності заохочення та формування культури повідомлення.

6. Особа не є викривачем, якщо повідомить інформацію, яка є загальновідомою, або відомості, зазначені у повідомленні, не містять фактичних даних.

II. Мета заохочення та формування культури повідомлення

1. Метою заохочення та формування культури повідомлення є сприяння працівникам установи виявляти та повідомляти про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинені іншими працівниками установи, що має призвести до формування поваги до викривачів як сталої норми та частини корпоративної культури установи.

III. Правова основа механізмів заохочення та формування культури повідомлення

1. Правову основу формування та функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення складають Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (ст. 33), Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ст. 22), Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ст. 9), Закон.

2. Установа забезпечує викривачам умови для здійснення повідомлення шляхом впровадження механізмів заохочення та формування культури повідомлення (п. 1 ч. 2 ст. 53¹ Закону).

IV. Форми заохочення та формування культури повідомлення

1. Механізми заохочення повідомлення реалізуються у таких формах:

- 1) затвердження локальних нормативних актів, які визначають форми заохочення, організаційні засади функціонування механізму заохочення;
- 2) надання методичної допомоги та консультацій щодо здійснення повідомлення;
- 3) впровадження морального та матеріального заохочення викривачів.

2. Механізми формування культури реалізуються у таких формах:

- 1) затвердження локальних нормативних актів щодо етичної поведінки в установі, зокрема формування поваги до викривачів як відповідальних громадян;
- 2) проведення внутрішніх навчань з питань формування культури повідомлення;
- 3) проведення комунікаційної кампанії та систематичне здійснення просвітницьких заходів.

V. Організаційні засади щодо функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення

1. Працівник установи, якому стала відома інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, вчинених іншим працівником установи, зобов'язаний негайно повідомити про це керівника установи та уповноважений підрозділ.

2. Керівник установи організовує та контролює роботу щодо формування культури повідомлення про корупцію та забезпечення функціонування механізму заохочення викривачів.

3. Організаційне забезпечення функціонування механізму заохочення та формування культури повідомлення здійснює уповноважений підрозділ (уповноважена особа) установи.

4. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) установи здійснює заходи заохочення та формування культури повідомлень в установі шляхом:

- 1) ефективної організації роботи внутрішніх каналів повідомлення установи;
- 2) якісного та своєчасного розгляду повідомлень, що надійшли через внутрішні канали та регулярні канали, в частині порушень корупційних або

пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону працівниками установи;

3) постійної взаємодії з викривачем та інформування його про стан та результати розгляду повідомлення;

4) надання методичної допомоги, консультацій, проведення внутрішніх навчань щодо здійснення повідомлень та захисту викривачів;

5) розміщення на офіційному вебсайті та інформаційних дошках установи інформації про внутрішні та регулярні канали для повідомлень.

5. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) установи вживає заходів щодо захисту працівників установи, які є викривачами.

6. Керівник уповноваженого підрозділу визначає окрему особу, відповідальну за реалізацію повноважень із захисту викривачів.

7. Установа організовує заходи заохочення та формування культури повідомлення у таких напрямках:

1) послідовної та систематичної роботи щодо запобігання корупції всередині установи;

2) неприпустимості всіх видів корупційних практик всередині установи;

3) об'єктивного та неупередженого реагування на кожне обґрунтоване повідомлення про корупцію;

4) невідворотності відповідальності у випадку виявлення порушень;

5) забезпечення конфіденційності при взаємодії із викривачами;

6) прийняття найбільш сприятливого для викривача рішення у повсякденній діяльності установи в межах дискреційних повноважень;

7) негайного реагування на всі негативні заходи впливу або загрозу їх застосування щодо викривачів;

8. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) установи не менше ніж один раз на рік проводить навчальні заходи щодо формування культури викривання та поваги до викривачів.

9. Матеріальне стимулювання (в межах фонду оплати праці та чинного законодавства) можливе, але за дотримання таких умов:

1) повідомлення про корупцію скеровано працівником добровільно;

2) виплата заохочення не спричинить розкриття особи викривача.

Термін «добровільно» означає те, що особа прийняла рішення без впливу зовнішніх факторів, таких як проведення стосовно заявника службової перевірки чи службового розслідування тощо.

10. З метою заохочення та формування культури повідомлення уповноважений підрозділ (уповноважена особа) установи розробляє:

- 1) кодекс (стандарт) етичної поведінки працівників установи;
- 2) пам'ятку щодо етичної поведінки в установі;
- 3) пам'ятку щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача;
- 4) пам'ятку щодо порядку отримання викривачем безоплатної вторинної правової допомоги;
- 5) пам'ятку щодо розгляду повідомлень;
- 6) пам'ятку щодо каналів повідомлення в установі;
- 7) план роботи уповноваженого підрозділу щодо запобігання і виявлення корупції із зазначенням конкретних заходів, строків їх виконання та відповідальних виконавців.

11. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) повинні систематично проходити навчання щодо захисту прав викривачів.

VI. Права та гарантії захисту працівників установи як викривачів

1. Працівник установи, який є викривачем, має такі права та гарантії захисту:
 - 1) бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені Законом;
 - 2) подавати докази на підтвердження своєї заяви (повідомлення);
 - 3) отримувати від уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи), підтвердження прийняття і реєстрації повідомлення;
 - 4) давати пояснення, свідчення або відмовитися їх давати;
 - 5) на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача;
 - 6) на конфіденційність;
 - 7) повідомляти без зазначення відомостей про себе (анонімно);
 - 8) у разі загрози життю і здоров'ю на забезпечення безпеки щодо себе та близьких осіб, майна та житла або на відмову від таких заходів;
 - 9) на відшкодування витрат у зв'язку із захистом прав викривачів, витрат на адвоката у зв'язку із захистом прав особи як викривача, витрат на судовий збір;
 - 10) на винагороду у визначених законом випадках;
 - 11) на отримання психологічної допомоги;
 - 12) на звільнення від юридичної відповідальності у визначених законом випадках;
 - 13) отримувати інформацію про стан та результати розгляду, перевірки та/або розслідування за фактом повідомлення ним інформації;
 - 14) на захист трудових прав.

2. Права та гарантії захисту викривачів поширюються на близьких осіб викривача.

3. Крім передбачених законом гарантій захисту викривача, у зв'язку із здійсненням повідомленням, з метою захисту викривача, установа додатково вживає заходів для попередження дискримінації викривача, порівняно з іншими

працівниками установи, недопущення зміни посадових обов'язків, залякування чи будь-яких інших форм психологічного впливу.

4. Будь-яке повідомлення є конфіденційним, навіть якщо особа не є викривачем в розумінні норм Закону.

5. Розкриття (розголошення) інформації про викривача заборонено, крім випадків, встановлених законом.

6. Установа зобов'язана перевіряти кожен факт розкриття (розголошення) конфіденційної інформації про особу, що здійснила повідомлення, та вжити заходів щодо притягнення до відповідальності винних осіб.

VII. Проведення аналізу та самооцінки успішності заохочення та формування культури повідомлення

1. Установа проводить самооцінку впровадження системних заходів, спрямованих на заохочення та формування культури повідомлення.

2. Самоцінку здійснює уповноважений підрозділ (уповноважена особа) та затверджує керівник установи.

3. При проведенні самооцінки успішності заохочення та формування культури повідомлення необхідно застосовувати такі індикатори:

- 1) кількість просвітницьких заходів, спрямованих на формування поваги до викривачів;
- 2) кількість працівників, що пройшли навчання;
- 3) кількість методичних та просвітницьких матеріалів;
- 4) кількість звернень щодо порушення прав викривачів через здійснене повідомлення;
- 5) кількість повідомлень від викривачів;
- 6) кількість та види застосованих заохочень тощо.

4. Затверджені керівником установи результати самооцінки доводяться до відома працівників установи.

ПАМ'ЯТКА **щодо етичної поведінки в установі**

Основним принципом діяльності працівників установи має бути добросовісність, тобто їх дії мають бути спрямовані на захист публічних інтересів та відмову від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих повноважень.

Працівники установи зобов'язані:

- ✓ неухильно додержуватись загально визнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими як під час виконання своїх службових повноважень, так і в повсякденному житті;
- ✓ діяти виключно в інтересах держави, територіальної громади, установи, яку вони представляють;
- ✓ виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, рішення та доручення органів і осіб, яким вони підпорядковані, підзвітні або підконтрольні, сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально;
- ✓ не допускати зловживань та неефективного використання власності держави, територіальної громади, установи;
- ✓ діяти неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання;
- ✓ дотримуватись політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів;
- ✓ утримуватись від виконання рішень чи доручень керівництва установи, якщо вони суперечать закону;
- ✓ не вчиняти і не брати участі у вчиненні корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- ✓ невідкладно інформувати керівника установи, посадову особу, відповідальну за запобігання корупції в установі, про можливі випадки корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- ✓ вживати заходів щодо недопущення виникнення та врегулювання реального, потенційного конфлікту інтересів.

Працівникам установи заборонено:

- ✓ використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе

чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах;

✓ розголошувати або використовувати в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків;

✓ використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків.

Пам'ятку вручено та з нею ознайомлено:

(дата)

(підпис)

(ПІБ працівника)

ПАМ'ЯТКА щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача

Викривач – особа, яка повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її діяльністю, проходженням нею служби чи навчання.

Важливо!

- ✓ **викривач** – це фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка має переконання, що інформація є достовірною;
- ✓ **повідомлення викривача** має містити інформацію про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», тобто такі фактичні дані, що підтверджують можливе вчинення правопорушення та можуть бути перевірені (зокрема, це відомості про: *обставини правопорушення, місце і час його вчинення, особу, яка його вчинила, тощо*);
- ✓ інформація стала **відома** викривачу у зв'язку з його трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням служби чи навчання, участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання¹.

Викривач має наступні права:

- ✓ бути повідомленим про його права та обов'язки;
- ✓ на отримання інформації про стан та результати розгляду;
- ✓ подавати докази, давати пояснення, свідчення або відмовитися їх давати;
- ✓ на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача;
- ✓ на відшкодування витрат у зв'язку із захистом прав викривачів, витрат на адвоката та судовий збір;
- ✓ на конфіденційність та анонімність;
- ✓ на забезпечення безпеки щодо себе та близьких осіб, майна та житла у разі загрози життю і здоров'ю або на відмову від таких заходів;

¹ Більш детально правовий статус викривача визначено у Роз'ясненнях Національного агентства від 23.06.2020 № 5 «Щодо правового статусу викривача», від 26.10.2020 № 10 «Щодо правового статусу викривача у кримінальному провадженні», від 09.12.2020 № 11 «Щодо правового статусу викривача у провадженні про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

- ✓ на винагороду;
- ✓ на отримання психологічної допомоги;
- ✓ на звільнення від юридичної відповідальності у визначених випадках.

Викривач має наступні гарантії:

<p>Захист трудових прав викривача</p>	<p>Виплата заробітку за час вимушеного прогулу та грошових компенсацій за порушення його трудових прав</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Заборона звільнення чи примушення до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, інших негативних заходів впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням про корупцію. 	

Викривач може звернутися за захистом своїх прав до:

<p>Уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в установі</p>	<p>для забезпечення захисту від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця</p>
<p>Національного агентства з питань запобігання корупції</p>	<p>для забезпечення правового та іншого захисту, перевірки дотримання законодавства з питань захисту викривачів, внесення приписів з вимогою про усунення порушень трудових та інших прав викривача і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав, у зв'язку з такими повідомленнями</p>
<p>Правоохоронних органів</p>	<p>для захисту життя, житла, здоров'я та майна</p>
<p>Центрів безоплатної правової допомоги</p>	<p>для отримання безоплатної вторинної правової допомоги</p>
<p>Суду</p>	<p>для захисту своїх прав і свобод</p>

Пам'ятка вручена та з нею ознайомлено:

_____ (дата)

_____ (підпис)

_____ (ПІБ працівника)

ПАМ'ЯТКА
щодо порядку отримання викривачем безоплатної
вторинної правової допомоги

1. Викривач має право на безоплатну вторинну правову допомогу у зв'язку із захистом його прав.
2. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг:
 - 1) захист від обвинувачення;
 - 2) здійснення представництва інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
 - 3) складення документів процесуального характеру.
3. Звернення про надання одного з вказаних видів правових послуг подається викривачем до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги за місцем фактичного його проживання.
4. Разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правової допомоги викривач повинен подати документи, що підтверджують здійснення ним повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».
5. Такими документами можуть бути, зокрема:
 - 1) копія відповіді органу (закладу, установи, організації або юридичної особи) на повідомлення (заяву, скаргу тощо) викривача;
 - 2) копія листа органу (установи) про результати попередньої перевірки за повідомленням викривача про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;
 - 3) копія повідомлення Національному агентству з питань запобігання корупції про початок досудового розслідування за участю викривача;
 - 4) копія повідомлення Національному агентству з питань запобігання корупції про участь викривача у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;
 - 5) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, до якого внесені відомості про заявника (викривача) у справі про корупційний злочин;

б) інші документи, видані уповноваженими органами, які підтверджують, що особа є викривачем у зв'язку із повідомленням нею інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Додаток: (зазначається перелік Центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, у т.ч. їх адреси, контакти, гіперпосилання в мережі Інтернет за місцем знаходження установи)

1. _____
2. _____
3. _____

Пам'ятку вручено та з нею ознайомлено:

_____ (дата)

_____ (підпис)

_____ (ПІБ працівника)

ПАМ'ЯТКА

щодо розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»

Викривач може самостійно обрати, через які канали подати повідомлення: внутрішні, регулярні чи зовнішні.

Важливо:

- ✓ викривач може подати повідомлення як із зазначенням авторства, так і анонімно;
- ✓ якщо повідомлення викривача не містить фактичних даних, які можуть бути перевірені, викривача інформують про залишення його повідомлення без розгляду.

Порядок (процедура) розгляду повідомлень в установі

Викривач подав повідомлення із зазначенням авторства	Викривач подав повідомлення без зазначення авторства (анонімно)
<p>➤ якщо розгляд повідомлення не належить до компетенції установи – про це установа інформує викривача у 3-денний строк</p> <p>➤ якщо повідомлення містить факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень – установа упродовж 24 год письмово повідомляє спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ)</p> <p>➤ якщо повідомлення стосується дій або бездіяльності керівника установи – повідомлення у 3-денний строк без попередньої перевірки надсилається до НАЗК</p>	
<p>✓ попередня перевірка викладеної у зверненні інформації – до 10 робочих днів, про її результати викривача інформують у 3-денний строк</p> <p>✓ після попередньої перевірки приймається рішення про:</p> <ul style="list-style-type: none">– призначення проведення перевірки або розслідування – до 30 (45) днів– передачу упродовж 24 год матеріалів до органу досудового	<p>✓ перевірка викладеної у повідомленні інформації – 15 (30) днів</p> <p>✓ у разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації керівник установи вживає заходів щодо:</p> <ul style="list-style-type: none">– припинення порушення– усунення наслідків– притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності

<p>розслідування у разі виявлення ознак кримінального правопорушення</p> <ul style="list-style-type: none"> - передачу упродовж 24 год матеріалів до органу дізнання у разі виявлення ознак кримінального проступку - закриття провадження у разі непідтвердження фактів <p>✓ після проведення перевірки або розслідування керівник приймає рішення про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усунення порушення - здійснення заходів щодо відновлення порушених прав та інтересів - притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності - передачу упродовж 24 год матеріалів до органу досудового розслідування у разі виявлення ознак кримінального правопорушення - письмове повідомлення упродовж 24 год спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ) 	<ul style="list-style-type: none"> - письмове повідомлення упродовж 24 год спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ) <p>✓ у разі непідтвердження викладеної у повідомленні інформації – розгляд припиняється</p>
<p>➤ інформування викривача про кінцеві результати розгляду повідомлення</p>	

Викривач має право отримувати інформацію про стан та результати розгляду його повідомлення. Для цього він подає заяву до установи, а установа протягом 5 днів після отримання заяви надає запитувану інформацію.

Пам'ятку вручено та з нею ознайомлено:

_____ (дата)

_____ (підпис)

_____ (ПІБ працівника)

ПАМ'ЯТКА

щодо каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» в установі

 Викривач самостійно визначає, які канали (внутрішні, регулярні) використовувати для повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» (далі – повідомлення) в установі.

Внутрішні канали повідомлення – способи захищеного та анонімного повідомлення інформації, яка повідомляється викривачем керівнику або уповноваженому підрозділу (особі) установи, у якій викривач працює, проходить службу чи навчання або на замовлення якої виконує роботу.

Внутрішні канали установи:

- спеціальна телефонна лінія – _____;
(номер телефону)
- засіб електронного зв'язку – _____;
(найменування електронної пошти)
- канал онлайн-зв'язку через офіційний вебсайт – _____.
(найменування гіперпосилання)

Регулярні канали повідомлення – шляхи захищеного та анонімного повідомлення інформації викривачем органу, до компетенції якого належить розгляд та прийняття рішень з питань, щодо яких здійснюється повідомлення.

Регулярні канали установи:

- спеціальна телефонна лінія – _____;
(номер телефону)
- засіб електронного зв'язку – _____;
(найменування електронної пошти)
- канал онлайн-зв'язку через офіційний вебсайт – _____.
(найменування гіперпосилання)

Пам'ятку вручено та з нею ознайомлено:

_____ (дата)

_____ (підпис)

_____ (ПІБ працівника)